

Sunday Chabura

**חייב איניש...עד
דלא ידע**

כפשוטו??

מראה מקומות

א) גמ' מגילה ז: אמר רבא מחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ע"כ רש"י ד"ה לאבסומי מפרש "להשתכר ביינן". וממשיך הגמ' רבה ור' זירא...קם רבה ושחטיה לר' זירא...

ב) רי"ף מביא מימרא דרבא כלשוננו משמע שכך פסק. עי ר"ן שם ד"ה חייב לבסומי שמביא בשם רבינו אפרים דמהא דמביא הגמ' הסיפור של רבה ור' זירא, משמע דאידחי מימרא דרבא

ג) טור או"ח סימן תרצ"ה סעיף ב' וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. בית יוסף שם ד"ה מצוה להרבות מביא דברי הר"ן הנ"ל, וגם מביא בשם ארחות חיים שכתב שפשוט שלא ישתכר, שהשכרות איסור גמור הוא, אלא ישתה מעט יותר מלמודו (ויל"ע מאיך יצא ענין זה של שתייה מועטת?). ב"ח שם מכתב דמהא שסיידר התלמוד מעשה דרבה ור' זירא (דבאמת רבה היה דור לפני רבא ומסתמא סיפור זה היה קודם מימרא דרבא) משמע שאין להשתכר כ"כ שלא ידע בין ארור... אלא ישתה יותר מהרגלו עד שיהא שתוי.

ד) פרי חדש סימן תרצ"ה סעיף ב' שכתב ראי להיפך מדברי רבינו אפרים. והוא, דממה דאיתא בגמ' שלשנה אחרת לא רצה ר' זירא לאכול סעודת פורים עם רבה, משום "דלאו בכל שעתא ושעתא אתרחש ניסא" משמע שלא חזרו מקיום הדין של רבא כפשוטו, ולכך נמנע מלהשתתף עמו. (עיי"ש שמסיק שבדורנו אין לשתות אלא מעט ויוצא בזה כיון שכוונתו הוא לש"ש)

ה) רמב"ם הל' מגילה פ"ב הט"ו כיצד חובת סעודה זו...ושותה יין עד שישתכר יורדם בשכרותו

ו) שו"ע או"ח סימן תרצ"ה סעיף ב' המחבר מביא לשון הגמ' ולא מבואר מהו כוונתו דהא בבית יוסף פסק שלא ישתה אלא מעט. הרמ"א כתב שישתה מעט ואח"כ ישן מעט. ועיי' זה יוצא "עד שלא ידע" דהיינו שלעולם פסקינן כרבא ולא אידחי דבריו, אלא שיש לעשותו באופן זה משום מעשה דרבה ור' זירא. ומסיק שם ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון לבו לשמים

ז) ביאור הלכה ד"ה חייב איניש וד"ה עד דלא ידע מביא טעם האידך יתכן ששייך מצוה להשתכר? וכתב בשם החיי אדם שכיון שכל הנס של פורים היה עיי' משתה היין, ממילא צריך לעשות זכר דוקא עיי' יין (והוא שעיי' זה יש פרסומי ניסא כנו שמצות נר חנוכה הוא עיי' שמן שבו נעשה הנס). והכריע הביאור הלכה שאם ידע שעיי' השתייה יבוא לידי הוללות או שיבטל מברכהמ"ז או תפילה, לא ישתה

ח) מעשה רב סימן רמ"ז מביאין שהגר"א אכל ושתה הרבה כל היום (ומביאין שם שקיין המצוה כפשוטו) אלא שבשקיעת החמה חזר מיד ללימודו

ח) ספר סדר היום (לרבי משה אבן מכיר – מחבר הנוסח של "מודה אני") הל' פורים ד"ה ומפני מה חייבו מביא עוד טעם בענין שתיית יין עד כדי שכרות – והוא משום שגזירת המן היה להשמיד ולהרוג...ומשו"ה עושין ענין קרוב לזה מתוך שמחה "עד שנאר כמתים מוכשכבים ארצה"

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

דלא

ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. (בירושלמי) ארורה זרע
ברוכה אסתר ארורים כל הרשעים ברורים כל היהודים:
אין בין יום יום שבת. לרין לומר דה"פ אין שום מלאכה אסורה
לשבת שלא תהא אסורה ליום טוב אלא אוכל נפש בלבד אבל
שאר חלקים יש ביניהן שום נפקלה
וזה כלל:

כאן

במשפירין שאי אפשר
לעשות מעשר יום. משמע מכלל
(ו) פליגי אלא במכשירין מכלל דגוף
המאכל שרי לעשות ביום טוב אע"ג
לדאפשר לעשות מעשר יו"ט ומדברי
יהודה נשמע לרנן דהא לא פליגי
עליה אלא במכשירין ואע"כ קשיא דלמר
בפרק המלמע (שם דף כה. וסג)
החולב והמנגב והמחנק והרודה חלות
דכ"ט בשבת חייב חטאת הוד צו"ט
לוקה את הארבעים אע"ג דהוי אוכל
נפש ואפי' לרנן דלמרי התם אחד
זה ואחד זה אין ט' אלא משום שבת
מ"מ מודו היכא דליכא אכ מלאכה
דלוקה יש לומר דדאי אוכל נפש
המתקלקל לא עושהו מלמנו מותר
לעשות צו"ט אבל אוכל נפש דעירף
טפי כשהוא עשוי מלמנו כגון ההוא
המכשירין דלא מתקלקל כשנעשו
מלמנו כהא דלא יש לחלק [מין]
היכא לדאפשר ללא אפשר:

חייבי

בריות בב"ע היו. פ"ה
בכלל ונכרתו הנפשות
העשות וקשה דלא שן הוי ליה למימר
אחרות בכלל הימה כלומר בכלל
ונכרתו הנפשות ולא היה לו לכח
כרת זה יש לומר דה"פ חייבי כריתות
בכלל היו פ"ה בכלל המלקות דכלל
אחת ואחת יש לאו ולמה יאלת כרת
באחרות כלל לאו שהרי הכרת לא
לאעתיך שהרי הימה בכלל ונכרתו אלא
ודאי ילמה לדונה בכרת (ג) ומינה
נגמר לכל האחרים כדון דבר
שהיה בכלל:

אלא

מינה ארבעין זמנין דמי ליה כמאן ליה בבכיה: **מתני'** ד"אין בין יום טוב
לשבת אלא אוכל נפש בלבד: **גמ'** הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שוין
מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא א"ן בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש רבי
יהודה מותר אף מכשירי אוכל נפש מ"ט דת"ק אמר קרא הוא ולא מכשיריו
ור' יהודה (אמר) ללכך ללכך צורכיה ואידך נמי הא כתיב הוא כתיב הוא
ולא לעובדי כוכבים ללכך ולא לכלבים ואידך נמי הא כתיב הוא כתיב הוא
וכתיב ללכך א"ן במכשירין שאפשר לעשותו מערב יום טוב כאן במכשירין
שאי אפשר לעשותו מערב יום טוב: **מתני'** ד"אין בין שבת ליום הכפורים
אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו בכרת: **גמ'** הא לענין תשלומין זה
זה שוין מני מתניתין רבי נחוניא בן הקנה היא דתניא ר' נחוניא בן
הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב
בנפשו ופסור מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופסור מן
התשלומין ה"תגן התם כל חייבי כריתות שלקו נפשו מדי כריתות שנאמר
ונקלה אחך לעניך כיון שלקה דרי הוא כאחך דכרי דרי תנניה בן
גמליאל אמר ר' יוחנן חלוקין עליו חביריו על ר' תנניה בן גמליאל אמר רבא
אמרי בי רב תניא אין בין יוה"כ לשבת אלא שזה זדונו בידי אדם וזה זדונו
בחיבת ואם איתא אידך ואידך אדם היא אמר רב נחמן ר' אמי רבי צחק
היא דאמר מלכות בחיבי כריתות ליכא דתניא ר' צחק אוכר חייבי
כריתות בכלל היו ולמה יצאת כרת באחרות לדונה בכרת ולא במלקות
רב אשי אמר אפי' תימא רבנן זה עיקר זדונו בידי אדם זה עיקר זדונו בחיבת:

מנייה וס' קאמר ממניין שנת עיקר מומר זדונו בידי אדם זה עיקר מומר זדונו בכרת

ה"ג קיימת בנו רבינו ומשלוש מנות. דהא מרי מנות איכא: הדר
שליח היה אידו לא גרסינן ליה הכא: משקא דקשבא. שק מלא
תמרים: דאבשונא. שנמיכשו התמים בתמור עשורן כרמל וקמח
שלהן חמוק לעולם: א"י אבי. לרעה: השתא אמר מרי. עשיו
לדמר מרי עלין: אי הקלאה מלכא
דיוהי דיקלא מצואריה לא נחית.
הסל שהיה רגיל להוליך צעודתן
כפר ומאכל לנהממו לא יוריד עתה
מראשו כך אחת נעשית מלך ורשא
בפומביהא ואין שולה לו אלא
דברים המניין לכל: חז"א. מתיא:
בי נפקי מבי מר. כשלאמי מבי
דיוהי רעה ללך למת (ג) אלא מרי בר
מר הייתי שבע: צעי. קערתה של
מיני מאלל: דאיכסיא צעניא בתרא.
היימי חפן למס הקערה אחריו. כל
אכילה שלא כדרכה נקרא חסס:
רוחא פסיכא שביח. ריות מלי
לדבר הממוק בתוך המעיים: מחצי
שנדרתייהו. זה אוכל עם זה כפורים:
של שנה זו ובשניה סועד חצרו עמו:
פאבסו. לשמכר צין: פאבסו.
נשכר: נהא אורי רבנן. אורי
היום ולא כלו המלמדים לבית
המדרש: **מתני'** אין בין יום טוב
לשבת. להיות מותר למתלה ביום
טוב מה שאסור בשבת אבל לענין
עונשין יש הרבה שזה נפקלה ובכרת
זה כלל גרידא: **גמ'** זה וזה
שוין. אסורין ביום טוב כשבת:
שאפשר. כגון סכין שנפסם מערב
יום טוב: שאי אפשר. כגון סכין
שנפסמה ביום טוב: **מתני'** בידי
אדם. יש זה מימת צ"ד: **גמ'** אף
יום הכפורים מתחייב בנפשו. דלוקר
כרת כמיתת בית דין דמי: ופאבסו
מ"ש. אם הלוקי נגישו של חצירו
ביום הכפורים שאין תשלומין אלא
מיום מיתה שנאמר ולא יהיה אסון
ענש יענש (שמות כה) הא אם יהיה
אסון לא יענש: כ" חייבי כריתות
ש"ק. שהתרו בהן עדים על לאו
שעמו כרת ולקו צבת דין: נפשו
מידי כריתות. שוב אין בית דין של
מעלה נפרעין: תניא. דחלקין: ואם
איתא. דנפטרו: אידו ואידו בידי
אדם. דא. אף ביום הכפורים יש
מלקות על לאו שזו וצית דין פוטרינן
אותו מכרת: אמר רב נחמן. לעולם
אין חלוקין עליו חביריו והא דקתני
דלון זדונו בידי אדם: דא מני ר'
יצחק היא. דלמר כמסקת מטת דלון
מלקין כללו היתון לאוהרת כרת
אפילו התרו שזו למלקות וליף טעמיה
מהא קרא: כ" חייבי כריתות. של
עריות וזה בכלל ונכרתו הנפשות
העשות וגו' שכתב פסוק עריות
(ויקרא י): לפה יצאת כרת באחרות.
דכתיב נקדושים מהו (ויקרא י) ואם כי יקח
את אחותו וגו': לדונה בכרת ולא
במלקות. אם התרו בהן. ואף על גב
דנדה נמי נעשית בזהה פסוקה לדבר
שנחתם זה נעשית להערה: אפי' ו
תניא רבנן היא. דלמרי. מלקות
אלל כרת ואפילו הכא ללכך
למלך מינה שחלקין על רב
ומיאו אם התרו ט' ולקס מיפטור:
ממני

הנהגות חב"ח

(א) גבי ומלכות ומה
איש לרעהו רבה שני
כלל ויחידות ומלכות
לחיותם נחלק: (ב) שם
מ"ט לא חזו רבנן א"ל
דלמא: (ג) רש"י ד"ה א"ל
נפקי וכו' לבית מרי
כלל ויחידות אלא נחלק:
(ד) דחז"ל ד"ה א"ל
וכי' מלך מפליג אלא
במכשירין: (ה) ד"ה
חייבי וכו' לדונה בכרת
ולא במלקות ומינה:

הנהגות חנ"א

(א) גבי ומלכות
(ב) חייבי ומלכות
(ג) חייבי ומלכות
(ד) חייבי ומלכות
(ה) חייבי ומלכות

הנהגות חנ"א

(א) חייבי ומלכות
(ב) חייבי ומלכות
(ג) חייבי ומלכות
(ד) חייבי ומלכות
(ה) חייבי ומלכות
(ו) חייבי ומלכות
(ז) חייבי ומלכות
(ח) חייבי ומלכות
(ט) חייבי ומלכות
(י) חייבי ומלכות
(יא) חייבי ומלכות
(יב) חייבי ומלכות
(יג) חייבי ומלכות
(יד) חייבי ומלכות
(טו) חייבי ומלכות
(טז) חייבי ומלכות
(יז) חייבי ומלכות
(יח) חייבי ומלכות
(יט) חייבי ומלכות
(כ) חייבי ומלכות
(כא) חייבי ומלכות
(כב) חייבי ומלכות
(כג) חייבי ומלכות
(כד) חייבי ומלכות
(כה) חייבי ומלכות
(כו) חייבי ומלכות
(כז) חייבי ומלכות
(כח) חייבי ומלכות
(כט) חייבי ומלכות
(ל) חייבי ומלכות

הנהגות חנ"א

(א) חייבי ומלכות
(ב) חייבי ומלכות
(ג) חייבי ומלכות
(ד) חייבי ומלכות
(ה) חייבי ומלכות
(ו) חייבי ומלכות
(ז) חייבי ומלכות
(ח) חייבי ומלכות
(ט) חייבי ומלכות
(י) חייבי ומלכות
(יא) חייבי ומלכות
(יב) חייבי ומלכות
(יג) חייבי ומלכות
(יד) חייבי ומלכות
(טו) חייבי ומלכות
(טז) חייבי ומלכות
(יז) חייבי ומלכות
(יח) חייבי ומלכות
(יט) חייבי ומלכות
(כ) חייבי ומלכות
(כא) חייבי ומלכות
(כב) חייבי ומלכות
(כג) חייבי ומלכות
(כד) חייבי ומלכות
(כה) חייבי ומלכות
(כו) חייבי ומלכות
(כז) חייבי ומלכות
(כח) חייבי ומלכות
(כט) חייבי ומלכות
(ל) חייבי ומלכות

הנהגות חנ"א

(א) חייבי ומלכות
(ב) חייבי ומלכות
(ג) חייבי ומלכות
(ד) חייבי ומלכות
(ה) חייבי ומלכות
(ו) חייבי ומלכות
(ז) חייבי ומלכות
(ח) חייבי ומלכות
(ט) חייבי ומלכות
(י) חייבי ומלכות
(יא) חייבי ומלכות
(יב) חייבי ומלכות
(יג) חייבי ומלכות
(יד) חייבי ומלכות
(טו) חייבי ומלכות
(טז) חייבי ומלכות
(יז) חייבי ומלכות
(יח) חייבי ומלכות
(יט) חייבי ומלכות
(כ) חייבי ומלכות
(כא) חייבי ומלכות
(כב) חייבי ומלכות
(כג) חייבי ומלכות
(כד) חייבי ומלכות
(כה) חייבי ומלכות
(כו) חייבי ומלכות
(כז) חייבי ומלכות
(כח) חייבי ומלכות
(כט) חייבי ומלכות
(ל) חייבי ומלכות

הנהגות חנ"א

(א) חייבי ומלכות
(ב) חייבי ומלכות
(ג) חייבי ומלכות
(ד) חייבי ומלכות
(ה) חייבי ומלכות
(ו) חייבי ומלכות
(ז) חייבי ומלכות
(ח) חייבי ומלכות
(ט) חייבי ומלכות
(י) חייבי ומלכות
(יא) חייבי ומלכות
(יב) חייבי ומלכות
(יג) חייבי ומלכות
(יד) חייבי ומלכות
(טו) חייבי ומלכות
(טז) חייבי ומלכות
(יז) חייבי ומלכות
(יח) חייבי ומלכות
(יט) חייבי ומלכות
(כ) חייבי ומלכות
(כא) חייבי ומלכות
(כב) חייבי ומלכות
(כג) חייבי ומלכות
(כד) חייבי ומלכות
(כה) חייבי ומלכות
(כו) חייבי ומלכות
(כז) חייבי ומלכות
(כח) חייבי ומלכות
(כט) חייבי ומלכות
(ל) חייבי ומלכות

הנהגות חנ"א

(א) חייבי ומלכות
(ב) חייבי ומלכות
(ג) חייבי ומלכות
(ד) חייבי ומלכות
(ה) חייבי ומלכות
(ו) חייבי ומלכות
(ז) חייבי ומלכות
(ח) חייבי ומלכות
(ט) חייבי ומלכות
(י) חייבי ומלכות
(יא) חייבי ומלכות
(יב) חייבי ומלכות
(יג) חייבי ומלכות
(יד) חייבי ומלכות
(טו) חייבי ומלכות
(טז) חייבי ומלכות
(יז) חייבי ומלכות
(יח) חייבי ומלכות
(יט) חייבי ומלכות
(כ) חייבי ומלכות
(כא) חייבי ומלכות
(כב) חייבי ומלכות
(כג) חייבי ומלכות
(כד) חייבי ומלכות
(כה) חייבי ומלכות
(כו) חייבי ומלכות
(כז) חייבי ומלכות
(כח) חייבי ומלכות
(כט) חייבי ומלכות
(ל) חייבי ומלכות

הנהגות חנ"א

(א) חייבי ומלכות
(ב) חייבי ומלכות
(ג) חייבי ומלכות
(ד) חייבי ומלכות
(ה) חייבי ומלכות
(ו) חייבי ומלכות
(ז) חייבי ומלכות
(ח) חייבי ומלכות
(ט) חייבי ומלכות
(י) חייבי ומלכות
(יא) חייבי ומלכות
(יב) חייבי ומלכות
(יג) חייבי ומלכות
(יד) חייבי ומלכות
(טו) חייבי ומלכות
(טז) חייבי ומלכות
(יז) חייבי ומלכות
(יח) חייבי ומלכות
(יט) חייבי ומלכות
(כ) חייבי ומלכות
(כא) חייבי ומלכות
(כב) חייבי ומלכות
(כג) חייבי ומלכות
(כד) חייבי ומלכות
(כה) חייבי ומלכות
(כו) חייבי ומלכות
(כז) חייבי ומלכות
(כח) חייבי ומלכות
(כט) חייבי ומלכות
(ל) חייבי ומלכות

חשק

שלמה על רבינו חננאל

אלא צחנוסה ופורים שהרי
זו וזו לא מידי:

גזל לעניים ומראה בעצמו כאלו מקיים מתנות הנאמרים בציווי ישראל וכח רבי שטוב ממנו לזרקן לים שמראה שמתנות היום אף לגוים וכן כתב הר"מ בשם רבינו אפרים וכח דעיר שלא הורגלו בן אסור להרגילן אצל בעיר שהורגלו בן אף לנצל הדבר משום דרכי שלום ע"כ ורבינו אפרים שצמקום שנהגו קאמר דיוקא או בעיר חדשה אס לריבין לנהוג כך מפני דרכי שלום:

ד בתב המרדכי צפרק קמא דמגילה (סי' תשעו) צמקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים שלו לעצמו וליתן צמקום שיראה:

תרצה פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] אם צריך לאכול סעודת פורים גם בלילה: [ב] פורים שחל להיות בערב שבת היאך עושים סעודת פורים: ט"ו דמוקפין שחל להיות בשבת עושים סעודת פורים ביום שבת:

מצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר עד ש"א ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. מימרא דרנא

צפרק קמא דמגילה (י: וכתבו המוספות (ד"ה דלא) דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי ארורה זרש צרוכה אסתר ארורים כל הרשעים צרוכים כל הצדיקים א] וכן כתב הר"ן (ג: ד"ה גמ') כלומר דאי בין ארור המן לברוך מרדכי לחוד אפילו שמה עוצה לא טעי ציה (א) וכתב הר"ן (סס) בשם רבינו אפרים דמהווא עובדא דקס רבה בסעודת פורים ושחטיה לר' זירא כדאיתא צממא (סס) אידחי ליה מימרא דרנא ולא שפיר דמי למיעבד הכי: **כתוב** צארחות חיים (הל' פורים אה) אה חייב אינש לצממי צפוריא לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות וולתן אף שישתכר יותר מלימודו מעט: **ואם אב"ה** ב"ה"ה לא יצא. מימרא דרנא שם ומפרש טעמא משום דימי משתה ושחטיה כתיב (אסתר ט כג): **בתב** המרדכי (סי' תשעו) בשם ראב"ה שצריך לנהוג כלילי ג] שנת ויומו דומיא דקריאה והמחנה תמה עליו (ב): **כתוב** צארחות חיים (סס אה) נהגו לאכול כליל פורים אחר התענית זרעונים וזכר לזרעונים שהיו אוכלים צמת המלך דכתיב (דניאל א יג) ויתנו לנו מן הזרעונים (מגילה יג). וכתב הר"ר אשר יש שנהגו שלא לאכול בשר כלילה ההוא כדי שלא יטעו וישטבו שהיא סעודת פורים (ג): **ובתב** עוד שם סעודת פורים שאכלה כלילה לא יא יד חובתו יש מפרשים כעין לילה שאין אצוקה כנגדו דרך שמחה ויום טוב ושאל רבינו האי מי שנשבע להחזיק בפורים

אכל הסעודה החשובה כלילה ואם כן לפי זה לא היה צריך להרבות

תרצה א מצוה להרבות בסעודת פורים וכו'. צפרק קמא (י: ו) רב אשי הוה יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא אמו רבנן [אמר ליה מאי טעמא לא אמו רבנן] אמר ליה דילמא טרידי בסעודת פורים שמעינן דשרי להרבות בסעודת פורים ושלא לצא לצית המדרש מחמת טירדא דסעודתא דכיון דעסיק צממא להרבות בסעודת פורים פטור ממנו תלמוד תורה צית המדרש:

ב וצריך שישתכר וכו'. מימרא דרנא שם וקשה הא אפילו שמה עוצה לא טעי צה ופירשו המוספות עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי ארורה זרש צרוכה אסתר ארורים כל הרשעים צרוכים כל היהודים ורבא קיאר צלשונו וכן פירש הר"ן אצל צפרק קמא דרנא

(מאמר ד כלל 1 פ"ד ד"ה גליל) פירש שישתכר עד שלפעמים יטעה לומר להפך ברוך מרדכי ארור המן וזה לשון האגודה (מגילה סי' ו) יש מפרשים למשטן כי משטן זה כזה עכ"ל: **ולפעד"נ** כפשוטו דצריך שישתכר הרבה עד דלא ידע כלל מה חילוק יש בין ארור המן לברוך מרדכי שזה הגיע קרוב לשיכרותו של לוט ואין לתמוה אף הרשועו להשתכר כל כך שהרי רבה ור' זירא היו משתכרים עד שקס רבה ושחטיה לר' זירא והנכון מ"ש הרב הגדול רבינו אפרים דמהך עובדא דשחטיה רבה לר' זירא אידחי ליה מימרא דרנא ולא שפיר למיעבד הכי וכן כתב צעל המאמר והר"ן משמו ונראה דמהך טעמא סידר צעל התלמוד להך עובדא דרבה ור' זירא צמר מימרא דרנא למימרא דהכי הוה הלכתי ולדחוי לדרנא ומיהו דוקא לצממי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי הוה דדחין לה אכל מיהו צריך לשמות הרבה מלימודו שייטב לצו צממא ויהא שמו או אפילו שיכור שאינו יכול לדבר לפני המלך רק שחטה דעמו עליו ובהגהות מיימוניות (פ"ג הע"ו אות ג) כתב בשם ראב"ה (ס"ס חקקד) כל זה למצה אצל לא לעכב וצממא מהר"ל סימן נ"ו ציאר טעמו עיי"ש:

ג ואם אב"ה ב"ה"ה לא יצא. מימרא דרנא שם מאי טעמא ימי משתה ושחטיה כתיב: **בתב** המרדכי פירש ראב"ה שצריך לנהוג כלילי שנת ויומו דומיא דקריאה דכתיב (אסתר ט כה) והימים האלה מזכרים ונעשים ואין היקף למחנה ואיני מצין זה דהא רב כהנא קאמר לרב אשי אמאי טרידי רבנן בסעודת פורים וכי לא הוה אפשר למיכלה צארחא אמר ליה ולא סבר לה למר להא דרנא דאמר סעודת פורים שאכלה כלילה לא יא יד חובתו מאי טעמא ימי משתה ושחטיה כתיב משמע דסעודה אחת די עכ"ל ולפעד"נ ליישב דברי ראב"ה דסובר דודאי הסעודה החשובה צריכי מיניס אינה אלא ציום כדמוכח מההיא עובדא אלא דרב כהנא קא סלקא דעתא דכלילה נמי יא אס

דרכי משה

תרצה (א) אב"ה בחידושי אגודה (מגילה סי' ו) ובתולדות אדם וחוה נתיב י' חלק א' (סב ע"ג) כתב דחשבון ארור המן וברוך מרדכי שוה וצריך להשתכר עד דלא ידע החשבון. ומהר"ב כתב דרוצה לומר שישתכר וישן ולא ידע בין ארור המן וכן משמע במימרו והמנהגים כתבו דפיוט אחד היה שהיו עונין על בית אחד ארור המן ועל בית א' ברוך מרדכי ב' וצריך צילוחא שלא יטעה לפעמים. כתבו הגהות מיימוניות בפרק ב' (הט"ו אות ב) צריך להשתכר היינו למצוה אבל ידי פורים יצא אפילו לא השתכר. כתב המרדכי בסוף פרק קמא דמגילה (סי' תשעו) ופרק המקבל בבא מציעא (ע"ג דף קמ"ד) (סי' שצח)

הגהות והערות

לר' וכן הוא באשכול מהר" אוערבון הל' חנוכה ופורים ריש סימן ח: [ג] בדפוס"ר ב"י איתא שצריך לנהוג כלילי שבת ויומו וכו' ובנדפס לילו (שבת) ויומו וסגור חיתב (שבת) וכתב המאמר מרדכי סק"כ וז"ל ונראה לי פשוט דט"ס הוא וצריך לומר "כלילי שבת ויומו" ורוצה לומר שצריך לשמח כלילה וביום דומיא דשבת וכמו שעושים בקריאת המגילה שקורין אותה כלילה וביום עכ"ל:

תרצה א] בתוספות שלפנינו ובדפוס"ר ב"י איתא "כל היהודים" ועיין לעיל סימן תרצ מש"כ בהגהות והערות אות יח: [ב] פירוש שהיה פיוט בנוי על יתר וכתים, והיה בסוף בית אחד החרוז ארור המן ובבית השני ברוך מרדכי והיה מתחלף בכל פעם וצריך צילוחא לזכור שלא יטעה. ופירוש זה מביא אבודרהם (בדני פורים עמ' רט ד"ה ואמר) בשם בעל המנהגות (אות

פרי חדש

כ [הייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו']. בפרק קמא דמגילה [ז, ב] אמר רבא, מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא, למחר בעא רחמי (ואסייה) [ואחייה], לשנה, אמר ליה ניתי מר ונעבד [סעודת] פורים בהדי הדדי, אמר ליה לאו כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא. וכתבו [ר"ן מגילה ג, ב ד"ה גמ' מתני'] בשם רבינו אפרים, דמהך עובדא דקם (רבא) [רבה] ושחטיה לרבי זירא, אדחיית מימרת רבא, ולא שפיר דמי למעבד הכי. ואין זה נכון, דא"כ אמאי אישתמיט רבי זירא מלמעבד סעודה אהדדי, ואיצטריך לומר ליה לאו כל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא, כיון שראו שיצא קלקול עון שפיכות דמים מסיבת שיכרותם ראוי היה להם למנוע עצמם מלבסומי כולי האי, ומלשתות אלא יותר מעט מכדי הרגילם, אלא משמע דאפילו הכי היו משתכרים יותר מדאי, ולהכי מייתי תלמודא ההוא עובדא, לאשמועינן דמימרת רבא כפשטה דמחייב איניש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ומיהו עתה שהדורות מקולקלים, ראוי לתפוס סברת רבינו אפרים ז"ל, ושלא לשתות אלא מעט קט יותר ממה שמורגל ביום טוב, ובזה יוצא ידי חובתו כיון שכוונתו לשמים כדי שלא להכשל ח"ו בשום מקרה רע, וישא ברכה מאת ה'.

בו ביום ומחלקים בו ביום משני שעיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה אבל שמהחנה נהגה אלא בזמנה. ורבינו כתב אם חלקו ולא כתב מחלקין משני לשון המשנה שאמרו מותרין משמע אבל לא חייבין אלא שחלקו וז"ל פירוש הכריזתו כן הוא לעומד וז"ל: ובענין פורים וכו'. מימרה (דף ט"ו:) כלשונה. ופי' צילה ליל שבו חתמה המגילה אבל ציל אחר יום ההיאשה פשוטו שיהא יום אלא יום שכתב עבר פורים:

מִן כִּיצַד חֹבֶת וּבֹרִי. שֶׁסּ מַחֲסִיב אֵינֶס לְבָסוּמִי כְּסוּרִיל עַד דָּלָה יַדַּע בֵּין בְּרוּךְ מַדְרִי לְאִדּוּר הֵמֶן וּבִשְׁאֵל מִקּוּמוֹת אֲמִרוֹ אֵין שְׁמַחָה אֵלָּה כְּנֶשֶׁר: וּבֵן חַיִּים וּבֹרִי. שֶׁסּ (דָּק) חֲנִי רַב יוֹסֵף וּמִשְׁלֹת מִנּוֹת אֵין לְעֵשֶׂה שְׁחִי מִתְּנִית לְאִדּוּר אֲכִי וְכִי חֲנִינָה הוּא מַחֲסִיב כְּסוּדִיפִּיפִּי לְהַדִּיר

מִן וְחַיִּיב לְחַלֵּק וְכוּ' עַם (דף ה'.) וּמִמֶּנּוּ
לְחַיִּיבִים שֶׁמִּי מִמֶּנּוּ לְשֵׁנִי כֵּן
אֵלֶּם: וְאֵין מִדְּקָדְקִין וְכוּ' וְיִשְׁלַמֵּי פֶקֶד מִגִּזְלֵה
לְגִזְלוֹ רִכְוִי: וְאֵין מִשְׁנֵי מַעוֹת אֲרֻם לְדִקְדָּק
אֲחֵרֶת. מִשְׁנֵה הַבֹּהֶל א' הַשּׂוֹכֵר אֶת הַלְּוִיטָן
בְּמִעֻלָּה (דף ע"ח:) מִגִּזְלֵה פִּזְרִים לְפִזְרִים:
י' מִזְבֵּחַ לְאֵלֶּם וְכוּ' דְּכִרִי רִכְוִי כְּלָוִין
עֲלֵי:

כא

[illegible]

מס' טור סי' תרל"ו סמ"ג שם: ב הטור ס"ל כזהנה"ה: ג טור סי' תרל"ו סמ"ג שם: ד טור סי' תרל"ה: ה טור סי' תרס"ו סמ"ג שם:

לחם משנה

משום קריאתו שבביל זה. הא לאו מילתא היא כלל דבשלתא כשאו יכונים לחלק ביום י"ד ויום ט"ו עלמא ודלי דהחלוקה ביום הקדומה רשות אבל כשאין אנו יכולים לחלק ביום פורים עלמא כמו היבא דלחמינא שבבת אז ודלי דהחלוקה ביום הקדומה חשוב מפני שעיניהן של עמים משואות מתקרא מגילת: ואם ארזי דשחרף וכו' שם (דף ז':) אבין דא אבין ורמ"א מחלפין קעודותא לחדדי ע"כ. וספיד רבינו ז"ל הוה מבוהל. ורש"י ז"ל פירש לו אולב עש וזו בעבורי של שנה זו ובשנה זו חבירו עמו. וקשה על דבריו דא"כ לא היה מקיים מצות משלות מנות אלא אחד מהם שהיה נותן קעודות לחבירו אבל חבירו לא היה מקיים וכן הקשה מהר"ק ז"ל. ולי' לתקן הדיו עושין כך זה היה נותן קעודות לחבירו במתנה כשנה זו ואחר שהיה שלו אז חבירו כשהיה נותן לו מתלוי קעודות והיה עומד עמו מנאל שנה הוא נותן לו כיון שכבר היה קצתה לו במתנה והרי נתן מהנחתו לו:

מזו ואין משנין מכות פורים וכו'. בפרק השוכר את האומנין (ב"מ דף ע"ח) אמרו על מחנין השוכר את החמור להוליכה בחר וכו' אחיא כ"מ דלמרל לא המשיכו על דעת בעל הבית וכו' הוי. וקשה הי"מ הוי. ואלה הם ר"מ דמגבת פורים דמתיא מגבת פורים לפורים מגבת העיר לאותה העיר כו' ר' אליעזר אומר מגבת פורים לפורים ואין העני שפאי ליקח מהם דלושה לסודלו אא"כ התנה במעמד אנשי העיר דברי

תגהות מייטונות

[illegible]

דוד שלי

וּמִנְהַג בֵּל יִשְׂרָאֵל וכו' קך כמוז בהלכות בשם רבינו האי גאון ז"ל:
יג שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה וכו' שם פ"ק (דף ה'): לְאָקוֹר אֵת שֶׁל זֶה בַּיּוֹם שְׁמִיטָה אֲסוּרִין
 כָּל מַקּוֹם: וּשְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה וכו' מִשְׁנֵה שֶׁם (דף ו'): אֵין בֵּין אֶדֶר רֵאשׁוֹן
 לְאֶדֶר הַשֵּׁנִי אֵלֶּה קְרִיאַת הַתּוֹעִנִּית וּמִתְּחִלָּה לְאֲבוּיָוִים וְעַתָּה בְּלִשׁוֹן אֲחֵרִין הֵכִי קִמְנִי אֵין בֵּין י"ד
 לְאֶדֶר רֵאשׁוֹן לִי"ד שֶׁל אֶדֶר וכו' וְהָאֵין לִפְנֵי
 הַסֵּפֶד וּמִתְּחִלָּה זֶה הָאֵין שׁוֹרֵן וְהַלְבוּשִׁים וְכָן הַלְבָּשָׁה.
 וְכַתּוּב רִבְנוּ דה"ה לְט"ו וּפְסוּט הָאֵין:
אנשי כְּפָרִים וכו' בְּמִשְׁנֵה (דף ה'): אֲשֶׁר
 שְׁאֵמְרוּ מִקְדָּמִיִּם מִפְּרִיִּם בְּהַסֵּפֶד
 וּמִתְּחִלָּה לְאֲבוּיָוִים וְעַתָּה (דף ד'): הָאֵין
 אֵלֶּה שְׁמֵהּ אֵינֶה נִיחָה אֵלֶּה בְּזִמְנָה:
י"ד מִצוֹת יוֹם י"ד וכו' מִפְּרִיִּם שֶׁם בְּהִרְבֵּה
 מִקְדָּמוֹת: וּמִתְּחִלָּה בְּעִשִּׂית
 מִלֵּאכָה וכו' מִתְּחִלָּה אֲמִירוֹת שֶׁם (דף ה'):
 פֶּסַח כִּרְבָּה דְּהוּא בְּחֵרֶף לְחֹמֶר יוֹם שְׁמֵהּ וּמִשְׁנֵה
 קִבְּלִי עֲלֵיהִי יו"ט לְאָקוֹר בְּעִשִּׂית מִלֵּאכָה לֹא
 קִבְּלִי עֲלֵיהִי וְכֵן פֶּסַח בְּהַלְבוּשִׁים וְשֶׁל הַפְּסוּקִים:
אבל אֲמִירוֹ וכו' בְּנֵי כְּפָרִים וכו' בְּמִשְׁנֵה
 הַסֵּפֶד מִתְּחִלָּה לְמַעֲלֵה (דף ה'): אֲבִגְמָרָה (דף
 ד'): ג"כ הוֹאִיל וְאֲחֵרִין כֵּן כְּפָרִים מִקְדָּמִיִּם וְנִיבִין

לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים כל העושה מלאכה ביום וקראו בשני או בחמישי אם חלקו מעות לאביונים ביום קריא י"ד. ואם הקדימו לא יצא. וסעודה פורים שעשאה [6] בלילה ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא יד. ושותה יין עד [3] שתי או שני מיני תבשיל או שני מיני אוכלין לחבירו שנאמר וכו' לשלוח לרעים משובח. ואם אין לו [2] מחליף עם חברו זה מנות איש לרעהו: מן החייב לחלק לעניים ביום הפורים. אין מיני תבשיל או מיני אוכלין שנאמר ומנות לאביונים שתי הפישט ידו ליטול נותנין לו. ואין משנין מעות פורים לצדקו.

טור סי' תרנ"ו סמ"ג שם: ב הטור ס"ל ככהנה"ה: ג טור סי' תרנ"ו סמ"ג שם: ד טור

יך אמרו הכסנים כל חקושה בלאבה ביום פורים אינו רואה סימן ברבתי. לא ידעמי
למה לא שילק רבינו ז"ל בין חלמה דנבוא לחרמה דלא נבוא וכמו שחילקו גמ' וכן
ונעשה של שמהה שאלמוס של שמהה. והטור ז"ל ביאר כל זה: בני כפרים שקדו וכו'.
ונראה דכ"ל דמ"ש במשנה (שם קד ה') א"ש"ם שאלמוס מקדמינו וכו' מופרים וכו' ידעשן
למה מהמה לאבינוס בנאוו היום. וא"ם והיך קלמר א"ש"ם שאלמוס וכו' אדרבה הוילי ואלמו
הוילי וידעקשו לעיל גמ' דברייתא דלמרה א"ש"ם שאלמו והקפו אדרבה משום שאלמו הוא
הכא נמי משום דאלמו מקדמינו משום היך רשאי לז"כ לא היו רשאי. וכ"ם הי"ך א"ש"ם
שאלמו מקדמינו מ"מ רשאי וגל חיביין דס"ד חיביין לתם מהמה לאבינוס וכו' מה הקשו
גמ' דברייתא ניהל דמ"ש הברייתא מה הי"ך דא"ש"ם שאלמו כפרים מקדמינו וכו' הדוס
ס"ד דחיביין קמ"ל דגויין לאו יתל גוין דכן הוא פירוש הכפרים לדעת רבינו ז"ל.
לפי דשיר קמ"ל דברייתא דא"ש"ם שפירשה הוא רשום מ"מ לא הוכר בברייתא רשום רשות
כדי שיפול עליו לשון א"ש"ם כמו שהוכר במשנה לשון מותרין שהוא רשום, א"נ י"ל דמסני'
מנחי דקלמר קמ"ל דמותרין הנהפד. וא"ם לדעת רבינו ז"ל דמלקות השמות ביום הקדימה
לשום א"כ היך קלמר ר"י גמ' מפני שפירשה על עניים שזואות וירקן תלקם ביום הקדימה
לשום אין קוראין אותה בכמה לא לדעמו ז"ל חילוקו ויוס הקדימה רשום ולמה דחו ההגיה

וַיִּפְרֹשׁ בְּחַיֵּי אִי וְזוֹ אִיִּית וְזוֹ וְזוֹ וְזוֹ לְבִינָה פִּרְשְׁנָתָהּ דְּלָפָן אֲסַפְתָּא וְכוּ' שְׂאִירֵי
 לְבִינָה וְכוּ' וּבְקִיעוּהָ הָיָה מִצֵּטִי מְגֻלִּים וְדִישְׁעִי וְיִשְׁדֵּר וְהָאֵתוּ דְּעִוְתָהּ בְּמִס' סוֹפְרִים שְׁתָּן
 לְבִינָה עָלַי עַב לִבְנֵה. אֲבָל רַע"ו כִּתְבֵּי אִירֵה חֲכֵב וְלִשְׁדֵּר הֶחָלֶק.
 וְיִכְתֹּבוּ בְּמִסְתֵּי סוֹפְרִים אֲבָל בְּרִישׁ דְּפֵא וְזוֹת בְּסוֹפֵה וְעִוְתָהּ בְּסוֹף
 וְרַע"ו כִּתְבֵּי וְהִתְקַדְּשׁוּ הַלְשׁוֹן וְזוֹת בְּסוֹפֵה דְּפֵא בְּסוֹף שִׁשִּׁי קִאֲמֵר
 דְּרֵאס חָל"ל בְּרִישׁ דְּפֵא דִּיא קִאֲמֵר וְעִוְתָהּ בְּסוֹף דְּפֵא אֲמָל וְדִיא קִאֲמֵר
 שִׁשִּׁי וְסוֹף שִׁשִּׁי קִאֲמֵר. וְכֵן כִּתְבֵּי מִתְרֵיבִּים בְּמַגִּילָה אַחֲרֵי שִׁכְתָּה
 וְעִוְתָהּ וְכֵן כִּתְבֵּי שִׁין וְרַח"ל שֶׁל פִּרְשְׁנָתָהּ קִמְנוּת וְכוּ' נִירוּלֵה וְיִין
 אִירֵבִית אִירֵבִית חָי"ן קִמְנוּת: [5] בְּשִׁלְשֵׁל פ"ק א"ר יוֹדֵן דְּמֵן אִמָּא וְכוּ'
 מִסְפָּקָא לְרַבִּינָא דְּאִי לִשְׁדֵּר אִי לִשְׁדֵּר אִי לִשְׁדֵּר, ע"כ: [5] אֲמַנֵּם כִּתְבֵּי רַב צִמְח
 נָאֹן הִתְקַדְּשׁוּ אִי הִתְגַּלְיָה קִירָא וְיִוִּכֵּר בְּסוֹף וְכוּ' מִתְרֵב בִּשְׁתֵּי שִׁיבִית
 רִבְנֵי רִבְנֵי שְׁכַבְבֵּל וְכַבֵּל מְקוֹמֹת יִשְׂרָאֵל וְכֵן כִּתְבֵּי רַב פִּלְשֵׁי נָאֹן
 אֲבָל רִבְנֵי חָא"י נָאֹן כִּתְבֵּי רִבְנֵי הַחֲבֵר חָל"ל מִתְנַגֵּם דְּהוּא לֵאמָר
 נָאֹן הִתְקַדְּשׁוּ אִי הִתְגַּלְיָה קִירָא וְיִוִּכֵּר בְּסוֹף וְכוּ' מִתְרֵב בִּשְׁתֵּי שִׁיבִית
 וְיִוִּכֵּר חָל"ל הִתְקַדְּשׁוּ אִי הִתְגַּלְיָה קִירָא וְיִוִּכֵּר בְּסוֹף וְכוּ' מִתְרֵב בִּשְׁתֵּי שִׁיבִית
 כִּתְבֵּי בְּשֵׁם רִבְנֵי מִאֲדֵר שִׁ"ז וְכֵן הִתְרֵב מִתְרֵיבִּים: ז"י [6] בְּמַגִּילָה תַּעֲנִית וּבַפ"ק מִיִּיתִי לֵה
 וְיִוִּכֵּר מִתְנַגֵּם נָמִי מִתְנַגֵּם אֲמָר, שְׁתִּיחָא שְׁתִּיחָא שְׁתִּיחָא שְׁתִּיחָא שְׁתִּיחָא שְׁתִּיחָא וְכוּ'
 אֲמָר לֵה וְנִגְרַה מִלָּא אֲמָר שֶׁל הָיָה בּוֹת אֲמָר שֶׁל הָיָה בּוֹת וְעִוְתָהּ בְּמִס' אֲמָל דְּבִרִּים

פורים ביום ששי יעשו (י) הסעודה בשחרית משום כבוד שבת (מנהגים) ומי שרוצה לעשותה תמיד בשחרית הרשות בידו (פ"ה) י"א שיש לאכול (יא) מאכל זרעונים פורים וזכר לזרעונים שאכל (יב) דניאל וחביריו בצבל (כל ז' טו) עוז לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה וסמן לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה ורשיקין אורה זו תורה (מהרי"צ) וחיוב נמשחה ושמחה קצת צ"י ימים י"ד וט"ו (מנהגים) וכן נהגו וי"א (יג) דאם הדיק אחד את חבירו (יד) מכם שמחה פורים (ד) פטור מלשלם¹ (פ"ה סי' ת"י) ועיין במ"מ דמי נזיקין*: ג (טו) 'אומר (ה) עה"נ בבהמ"ז בברכת הארץ ואם התחיל סעודתו ביום ומשכה עד הלילה (טז) 'אומר על הניסים דבית תחלת סעודה אזלינן 'ויש מי שאומר שאין לאומרו (יז) ונוהגין כסגור (ו) [ג] (לאשונה): ד * 'חייב (יח) לשלוח לחבירו (יט) שתי מנות (ו) [ד] בשר * או של (כ) מיני אוכלים שנאמר ומשלוח מנות איש לרעהו שתי מתנות לאיש

באר היטב

(ד) פטור. ואם כיון להדיק חייב עיין ח"מ ס"ס שע"מ. ועמ"ל ס"ק ו': (ה) עה"נ. ואם שכת על הנסים צה"מ מחזירין אותו דלא כגי דלא אכיל של"ה רש"ל מט"מ. וכתב הט"ו ומ"א דהיינו דוקא בסעודה הראשונה שאוכל פורים דהא עיקר הטעם דיש חיון סעודה בליל יום דכתיב ימי משחה ושמחה וא"כ סעודה ראשונה שאוכל זו ביום זו קיים סעודת פורים מה ואין לנו לתלות הדין צמה שאנו קורין לסעודה שאחר המנחה סעודת פורים וא"כ אם כבר אכל סעודה א' ביום שוב אין מחזירין אותו ע"ש. וא"כ כתב בשם מהר"ל מפרגש שפסק דלא כשל"ה ומהרש"ל אלא כשנגיע להרחמן יאמר הרחמן יעשה לנו נסים עס"י תרפ"ב: (ו) ראשונה. עס"י קפ"ח ס"י מש"ש. ומ"כ במדרכי כחוד בקלף היה אוכל סעודת פורים צ"ש יתפלל ויפירוש מפה ויקדש ויברכה המזון יאמר על הנסים עכ"ל. ובמט"מ ובמנהגים כתב הו"א ואלא

משנה ברורה

של ד"ת וכדלקמיה: (י) הסעודה בשחרית. היינו (יא) קודם חצות היום לכתחלה ועיין ביד אפרים מה שכתב בשם מהרי"ל: (יא) מאכל זרעונים. בלילה (יב) הראשונה: (יב) דניאל וחביריו. וגם אסתר אכלה זרעונים כדאמרינן פ"ק דמגילה וישנה לטוב שהאכילה זרעונים: (יג) דאם הדיק וכו'. בב"ח מחלק בין הדיק גדול לקטן בין בגוף בין בממון דבהדיק גדול מקפידין (יג) ואין מנהג לפטור בהדיק לומר עה"נ (טו) אבל אם כיון להדיק חייב: ג (טו) אומר עה"נ בבהמ"ז וכו'. ואם שכת בסעודה שניה שאוכל אחר המנחה שקורין סעודת פורים וכבר אכל סעודה אחת ביום (יט) שוב אין מחזירין אותו לכו"ע אלא כשנגיע להרחמן יאמר הרחמן הוא יעשה לנו נסים וכו'. כשחל פורים בע"ש ומשכה סעודתו עד הלילה חייב להזכיר של עכשיו דהיינו רצה וא"כ אין יאמר על הניסים דהוי תרתי דסתרי וכיון דאין הזכרת עה"נ חמור כ"כ לכן יאמר (יט) רק של שבת. וכ"ז אפילו כשלא התפלל עדיין ובפרט אם התפלל מקודם בודאי אינו כדאי להזכיר אח"כ עה"נ בבהמ"ז וכדלקמיה: (טז) אומר על הנסים. י"א דוקא (כ) כשלא התפלל ערבית עדיין אבל משהתפלל שוב אינו אומר עה"נ וי"א דבכל גווני אומר וע"כ מהנכון (כא) שיברך בהמ"ז קודם שיתפלל להוציא עצמו מפלוגתא ואם רוצה למצוא תקנה שיתפלל קצת מהצבור בבהמ"ז כדרכו תמיד (כב) נראה שמשגיג הזמן בלילה יברך בהמ"ז ויאמר עה"נ וילך לבהמ"ז להתפלל ואח"כ יכול לאכול ולשתות ולשמוח עוד דהא מצוה בשמחה בשני ימים: (יז) ונוהגין וכו'. ובזה אם לא אמרו (כג) בודאי אין מחזירין אותו אפילו לדעת המחמירין הג"ל דהא אפילו בלכתחלה יש פלוגתא אם לאמרו וכנ"ל: ד (יח) לשלוח. בת' בנין ציון סי' מ"ד נסתפק אם הביא בעצמו המנות ולא ע"י שליח אי יוצא כיון דכתיב ומשלוח גימא דבענין דוקא ע"י שליחות ע"ש: (יט) שתי מתנות. בעניים הקפידו (כד) ליתן לשני עניים דמצוה לחלק משא"כ בעשיר דדי כשנותן לאחד: (כ) מיני אוכלין. ולא בגדים ושאר דברים (כה) וה"ה משקה דשפיר דמי דשתייה בכלל אכילה (כו) וכן סגי באחד אוכל ואחד משקה ובעינן שיהיה

מין

שער הציון

(יא) סי"ג ע"ש: (יב) מ"א עוד כתב בשם כל בו יש שאין אוכלין בשר בלילה כדי שלא יטעו שהוא סעודת פורים. ועיין כזה תלוי לפי מנהג המקום: (יג) הרב"פ: (יד) פוסקים: (טו) מהרש"ל ומ"מ ושל"ה והט"ו: (טז) א"ז בשם מהר"ל מפרגש וגם המ"א סובר כן מעיקר הדין ועיין בא"ר שכן מוכח גם בתה"ד: (יז) מאמר מדרכי ונוהג שלום וח"א: (יח) ט"ו ומ"א: (יט) כן מצד הח"א דלא כדמשמע מהמ"א דיאמר על הנסים גי"ב: (כ) עיין מ"א: (כא) שם: (כב) שע"ח: (כג) מ"א וש"א: (כד) מ"א: (כה) פוסקים: (כו) גמרא:

איש מצליח

1. עיין בשו"ת יחוד (ח"ה סי' נז) שדעת הרמב"ם והרא"ש והטור אינה כן. ע"ש. ואע"פ שיכול לטעון קים לי כדעת הפוסקים, ראוי להחמיר. וכ"ש שאצל הספרדים לא קיים מנהג כזה כלל. ואם כיון להדיק, ליכא מאן דפטור וכמ"ש המשנ"ב (סקריד): 2. כמ"ש בש"ע (סי' רצא סי'). ע"ש. ומ"ש מרן בש"ע כאן דבית תחלת הסעודה אזלינן, עיין בשו"ת יחוד (ח"ג סי' נה בהערה) כמה חירוצים בשם האחרונים: 3. ולמעשה אם התפלל קודם שביקר ברהמ"ז, לא יזכיר על הנסים, הגהות ותיקונים: (א) ק"י: (ב) סי' רמ"ט:

ו) סעודת פורים וכו'.

ואדטור החסיד עשה
סעודתו מיד אחר התפלה,¹
[ואחר כך] ישב על שולחנו
כל היום² ואכל ושתה
הרבה למאד לקיים חזון עד
לא ידע³, ולעת ערב בידך

רמז
אין אומרים כלל פיוט של פורים⁴.

רמח

סעודת פורים עיקרה ביום, על כן הנכון לכיין לצאת
בסעודת שחרית⁵. והוא ז"ל עשה סעודתו במשתה
ברכת המזון ופ' יט"ו ותתפלל תפלת ערבית. [ולמד כמנהגו].

[תוספת מעשה רב, ע']

מקורות וביאורים

ויפסידו המצוה, ואם יכונו לצאת בסעודת שחרית יצאים
מכלל חשש שיפסידו המצוה. ולא סגי בכונה בלבד, אלא
צריך לאכול בשר ולשתות יין בשחרית כדין סעודת פורים
כמ"ש הרמב"ם בהל' מגילה פ"ב חט"ו שצריך לאכול בשר
ולשתות יין בסעודת פורים, (אבל בכף הזיזים [סי' תרצה,
כג] כתב שדעת הגר"א במעשה רב כהתרומת הדשן והשל"ה
ועוד מקובלים לעשות הסעודה דוקא בשחרית).

יג. צ"ב אם כחננו מיד אחר תפלת שחרית, וא"כ לא נזכר
כאן מתי ואפ"ל מנחה, ומסתבר דחינו אחר תפילת מנחה,
וכמו שכתב הרמ"א בסי' תרצה ס"ב שנוהגים לעשות
הסעודה לאחר מנחה ותתפללין מנחה בעוד היום גדול,
ע"ש, ורבינו בביאורו [שם סק"ו] ביאר את המנהג לאכול
אחר המנחה עפ"י מש"כ התה"ד שאין עושין הסעודה
בשחרית משום שטורדין במצוות היום עד שמגיע מנחה,
כמו שהביא דבריו המג"א שם בסק"ה, וכיון דנמשכין
במצוות עד המנחה, ואסורין להתחיל לאכול קודם מנחה,
ע"כ עושים הסעודה אחר מנחה, ע"ש. ועיי' במילואים.

יד. ענין האריכות בסעודה, מבואר עפ"י מה שכתב הרמ"א
בריש סי' תרצה "מצוה להרבות בסעודת פורים", ורבינו
בביאורו [שם סק"א] הביא מקור לזה ממגילה דף ז', דאיתא
שם, אמר אביי כי נפיקנא מבי מר הוי שבועא, כי מטאי
להתם קריכו לי שחין צעי דשחין מיני קדירה וכו', ומבואר
דיש דין רבוי אכילה בסעודת פורים, וזה יותר משאר יד"ט,
וע"כ האריך בשולחנו כל היום. ולפ"ז י"ל דמש"כ בסמוך
ואכל ושתה הרבה עד למאד, אין הכוונה דוקא על שתייה
משום חיוב עד דלא ידע, אלא גם על אכילה משום החיוב
להרבות בסעודת פורים.

טו. מבואר כאן דרבינו היה מקיים הדין דחייב אדם לבסומי
עד דלא ידע, ע"י ששתה הרבה עד למאד, ועיין בשדי חמד
ח"ג [מערכת ח"ת כלל צב] שהביא שמועה בשם הגר"א
ז"ל שהיה משתכר בפורים כפשוטו עד לסכנה כי מחייב
איניש לבסומי בפוריא, ו"חייב" כמו מתחייב בנפשו, [ועיי'
מש"כ בני רבינו בהקדמתם לביאור השו"ע בענין קיום
מאתול"ל כל מה שיאמר לך בעל הבית עשהה], וצ"ע אם
יש לסמוך על שמועה זו.

טז. משמע דרק לתפילה הקפיד שיפוג יינו אבל לא

יא. עיי' בשו"ת משיב דבר להנצי"ב ח"א סימן יג שכתב
וז"ל: במנהגי הפיזטים יש ג' מנהגים שונים בכלל קהלות
ישראל יצ"י. יש נהגו לומר גם יצירות גם קורבן במקומם,
יש שנהגו שלא לומר יצירות שלפני ש"ע רק קורבן שבחן
התפלה. ומכ"מ בריה דחז"ל אומרים הכל, והגר"א הנהיג
שלא לומר אף קורבן שבחן התפלה חלת בריה דיר"כ
אומרים גם יצירות וכן טל וגשם וכן חמנהג בישיבה דפ"ק
וחלאין, וגם בפורים אומרים הקורבן, וע"ש שביאר טעם
המנהג, ריבין שמחסינים בתפלה על תציתים, משום פרסומי
מיטא חז"י יש לחתור לומר הפיוט, [והובאו דבריו במילואים
לסי' רה], ומשמעות דבריו שם שנהגו כן עפ"י מנהג הגר"א,
אמנם במעש"ר מבואר שלא היו אומרים הפיוט בפורים.

יב. כתב הרמ"א [סי' תרצה ס"ב], ונוהגים לעשות סעודת
פורים לאחר מנחה ותתפללין מנחה תחילה בעוד היום גדול,
ורוב הסעודה צריך להיות ביום ולא כמו שנוהגים להתחיל
סמוך לערב ועיקר הסעודה הוא ליל ט"ו, ע"ש, והמג"א
[סק"ה] כתב, דהא דלא נהיגי לעשותה בשחרית היינו משום
שטורדים במשולח מנות ע"ש. והתרומת הדשן [סי' קי] כתב
ליישוב המנהג שמתחילין הסעודה בסוף היום ורוב הסעודה
היא בלילה, ובסוף דבריו כתב וז"ל: אף כי ישכתי מנהג זה
מ"מ רבותי ואני אחריהם נהגינן עיקר הסעודה בשחרית,
כמדומה שכן נהגו בריינו"ס, עכ"ל. [וכ"כ בא"ד בשם
השל"ה דמשובח לעשותה בשחרית, והר"ד במשנ"ב סק"ט].

והנה מדברי המעשה רב משמע, שהגר"א לא נהג
לעשות הסעודה בשחרית, אלא לאחר מנחה וכמ"ש הרמ"א
הג"ל, [ועיי' בליקוטי הגר"א מש"כ בתומע"ר ובמקורות
ובביאורים שם], והיה עושה את הסעודה כולה ביום, ולא היה
נמשך כלל ללילה, ואעפ"י שמדינא סגי שיהא עיקרה ביום,
ויכול להמשיך בלילה, מיהו רבינו היה מסיים את כל
הסעודה ביום, ומיד כשהחשיך חזר לתלמודו [ועיי'
במילואים מש"כ הטעם בזה שלא המשיך סעודתו ללילה].
ומש"כ "הנכון לכיין לצאת בסעודת שחרית" היינו מה
שהורה לציבור ומשום דס"ל כמ"ש הרמ"א הג"ל שאם אין
עיקר הסעודה ביום אינו יוצא יד"ת, ע"כ הורה לציבור
שיכונו לצאת בסעודת שחרית, דאל"כ יש לחוש דבעסק
במצוות היום יתאחרו בסעודה ולא יספיקו עיקרה ביום,

(ו) דבר המוכן לאכול תיכף. כמז השו"ע [תרצה] ס"ד: חייב לשלוח לחבירו שמי מנות בשר או של מיני אוכלים וכו'.

וכתב צביאור הגר"א [ס"ק ד]: מנות בשר. כמ"ס נספ"ק די"ט [בצה]

ד': צ"ש אומרים אין משלחין [ציו"ט אלף "מנות"], וע'

רש"י שם [דבר המוכן ואינו עשוי להניחו למחר, כגון חתיכות בשר חמוטות לפני האורחים, וכן דגים, עכ"ל. ומבואר ד"מנות" היינו דבר הראוי לאכילה, וה"נ מ"ס בקרא "ומשלוח מנות" היינו דבר המבוסל ומוכן לאכול].

[ביאור הגר"א סי' תרצה ס"ק יד]

ושמחה" כולה ביום, וכשהחשיך התפלל מעריב וחזר ללימודו.

רמט

משלוח מנות תרנגולת מבושלת ודגים מבושלים" וכיוצא בזה, (ו) דבר המוכן לאכול תיכף."

רנ

שיר של יום לפורים, "על אילת השחר" (כ"ב).

מקורות וביאורים

[מרי"א לנדא, סובאלק תרכ"ב], לפי שנאמר בו "ישוב עמלו בראשו", והוא ע"ד מה שאומרים בעל הניסים והשבות לו גמולו בראשו. ויתכן ע"ד מה ששמעתי בשם הגר"א ז"ל מוויילנא על מה דאיתא במס' מגילה [טז.] על העץ אשר הכין לו, תנא לו הכין, דלכאורה לא נתחדש מאמר חדש ממה שאמר קודם אשר הכין לו, ומה מחדש לנו התנא "לו הכין", ומגיה הגר"א ז"ל תנא "לו הכין וגו'" וכוונתו דתנא אתי לאשמעינן דעל המן נאמר בטהילים לו הכין כלי מות, שחלו אותו על העץ שהכין לעצמו לחיות לו כלי מות, ודפח"ח. ולכן אומרים בפורים מזמור שגיון לדוד שנאמר בו ולו הכין כלי מות. עכ"ד ה"מקרא סופרים".

ויש שנהגו לומר מזמור פ"ג, דהנה התוס' במגילה [דף ד.] כתבו, דהטעם שאומרים על אילת השחר, משום דכתיב ביה מפלה לעכו"ם, ודבריהם צ"ב כמו שעמד ע"ז במסורת הש"ס שם, דבמזמור "על אילת השחר" לא כתוב מפלה לעכו"ם, והביא שם גירסא, דכוונתם למזמור פ"ג דכתיב ביה מפלת עמלק, ע"ש. ורבינו בהגהותיו למסכת סופרים [הו"ד במילואים] ציין לדברי התוס' ולגירסת המסורת הש"ס, ע"ש. אבל מבואר כאן במעש"ר, דרבינו נהג כפי הנוסח המובא בתוס' לפנינו, ובטור סי' קלג, לומר למנצח על אילת השחר.

לברכהמ"ז, וכמש"כ השו"ע סי' קפה ס"ד, דאפילו נשחכר כ"כ עד שאינו יכול לדבר כראוי יכול לברך ברכהמ"ז, ורבינו בביאורו שם הביא מקור לזה מהירושלמי, ע"ש, אבל בתפילה אסור שתוי יין עד שיפוג יינו כמבואר באו"ח סי' צט., יז. דכתיב [אסתר ט, כב] "ימי משתה ושמחה", וכמ"ס הרמב"ם בהל' מגילה פ"ב הט"ו כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין וכו'. יח. יש לעיין אם כוונתו שצריך לשלוח ב' מינים דהיינו גם תרנגולת וגם דגים, או דעיקר כוונתו רק שצריך שיהיה דבר מבושל המוכן לאכילה תיכף, אבל א"צ ב' מינים, וצ"ע. ובערוך השולחן [סי' תרצה ס"ד] כתב בפשיטות, דצריך שיהיה ב' מינים, ולא סגי בב' חתיכות ממין אחד, ע"ש. יט. וכ"כ המג"א [סי' תרצה ס"ק יא] בשם המהרי"ל, דשתי מנות בשר היינו מבושלים הראויים לאכילה, ע"ש. כ. כ"כ התוס' במגילה [ד. ד"ה פסק], והטור בסי' קלג, וכתב הפרישה [שם סק"ו] דמזמור זה נדרש בגמ' [יומא כט. ומגילה טו.] על מרדכי ואסתר.

אכן במס' סופרים [פ"ח ה"ב] איתא שאומרים בפורים שגיון לדוד [תהילים ז]. ועיי' בבית יוסף [בסי' תרצג] שכתב בשם הארחות חיים, השיר שהיו הלויים אומרים במקדש [בפורים] "שגיון לדוד", ע"כ. וכתב בפירוש "מקרא סופרים"

ובמקום שהנערים משחקים בהכאות שמכים את הנערים אחרים שעושים דרך שחוק והתול ראוי לגעור בהם שאין בית הכנסת בית ועד אל קלות ראש לעשות בהם דברים של חולין ודברים שאין בהם שיעור, ובפרט אם הענין נעשה על ידי נערים ובחורים פוחזים וריקים אבל על ידי קטנים אין לחוש להקפיד כל כך משום שמחת היום.

אחר קריאתה מברכין הרב את ריבנו, ויש מקפידים שלא לברך אותה אלא אחר שיגלול המגילה, ולמדו ענין זה מספר תורה, שאין הקורא מברך עד שיגלול ספר תורה.

ונראה לי שאינו דומה ששם הענין הוא שלא יאמרו ברכות כתובות בתורה ויצא מזה חורבה אבל בנדרון דידן אין לחוש שיאמרו ואם יאמרו אין חורבה יוצאה, אבל אם כבר התחיל לגלול גראה לי לכולי עלמא אין לחוש אבל לא יגלול ויברך שאין כוונתו גמורה בעסקו במלאכתו וכן בכל הברכות כולם אין לעשות שום דבר וענין כשמברך אותם כדי שלא יסיח דעתו מכוונת הברכה כנ"ל, אחר כך יאמרו ובא לציון לסמוך גאולה לגאולה, ויחזירו ספר תורה למקומו ויאמרו מזמור לולי וגו' וקדיש תתקבל.

חייב אדם להרבות בסעודה כי כן כתיב [מגילת אסתר י' כ"ב] ימי משתה ושמחה וחיוב הסעודה הזאת צריכה שתהיה ביום כי עיקר הנס ביום נעשה ונהרגו מה שנהרגו, ולכן אם עשאה בלילה לא יצא ידי חובתו, וענין הסעודה הזאת צריכה שתהיה בבשר ויין כי אין שמחה בזולתם, וכענין היין אמרו [מגילה ז' ע"ב] חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, והדברים לרוב הפוסקים כפשטן, ויש מגמגמים בדבר ואומרים דוּו לאו שמחה איקרי וכודאי בהגיע לענין זה שתה הרבה יותר מדאי ויזיק לו בלי ספק.

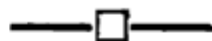
והרמב"ם ז"ל כתב עד שירדם, ומפרש הענין עד שלא ידע ר"ל מתוך ששתה מה שאינו רגיל ושינה קופצת עליו ומתנמנם ומתוך שנתו אינו יודע לכוין בין ארור המן לברוך מרדכי, אלא שקשה לפירושו למה נקט אלו המלות יותר מאחרות לענין הנמנום הכל שוה ועל זה אחרים פירשו שהענין הוא לענין חשבון השמות לידע מה הפרש יש בין זה לזה כי המספר עולת שוה ארו"ר המ"ן תק"ב וכן ברו"ך מרדכי"י תק"ב וכשישאלו לו מה הפרש והוא יבקש ולא ימצא והוא נחפז בזה ונטרד הרי עשה היין בו פועל אבל סוף סוף הלשון קשה דלא ידע בין זה לזה והרי יודע. אלא האמת הוא כפשוטו שצריך ששכלו יתבלבל כל כך עד דלא ידע לכוין אם יאמרו ברוך לארור שיאמר אינו ברוך אלא ארור וכן בחפץ בשכנגדו.

ומפני מה חייבו בזה אחר שהוא ענין כבוד וקשה, שמעתי מעם שאחר שהמן
הרשע בקש להשמיד להרוג ולאבד ולשפוך דם היהודים, נעשה ענין
קרוב לזה מתוך שמחה עד שנשאר כמתים מושכבים ארצה ומצד אחר הוא
 חשב לשפוך דם ואנו נוסיף דם על דמינו ע"כ.

ויתעכב על שולחנו לאכול ולשתות יותר ממה שרגיל ויקבץ כל אנשי ביתו
 וחביריו על שולחן אחד כדרך המסיבה שמתאספים הרבה לעשות
 סעודה ומתוך כך מתרבה שמחה אבל כשהאדם יושב יחידי וגלמוד אי אפשר
 לשמוח כראוי.

ונהגו להתפלל מבעוד יום בזמן מנחה גדולה, כדי שיהיה לו זמן לאכול
 ולשתות עד הלילה ויוכל ללכת לבית הכנסת להתפלל תפלת ערבית
 עם קריאת שמע, ולא יתעכב בפעודה עד חצי הלילה כדי שלא יאחר קריאת
 שמע ותפלה, כי לא תקנו דבר כדי לקלקל ח"ו אלא יעשה באופן שזה וזה
 יתקיים בידו, וחפץ ח' בידו יצלה.

נשלם ספר סדר היום, תהלה לאל נורא ואיום.

כחס על הנייר, אעתיק מה שנודמן לידי רשימה קצרה מעצם כתב יד קדשו של הגאון
 הסבא קדישא מרן רבי שלמה אליעזר אליפנדר זי"ע, בעמח"ס שו"ת הסבא קדישא
 (ג' חלקים על ד' חלקי שו"ע) וספר גדולי ארץ ישראל (על כת הקראים).

רבני האחרונים הביאו למש"כ בספר גן המלך סימן מ"א דדין אכסנאי דחייב
 להשתתף בפרוטה, היינו דוקא כשנותן ההוצאה, אבל באכסנאי הסמוך אצל בעל
 הבית ומפתו יאכל ומכוסו ישתה אין צריך להשתתף ע"ש דבריו.
 ולדידי הדבר תימה דמלבד דכל כי האי הו"ל להפוסקים לפרש, ומסתמיות הפוסקים
 משמע איפכא. ועוד זאת דעיקר טעמו של הרב אינו מספיק, דמנא ידע
 הבעל הבית דצריך לאקנויי לכשנאמר דמסתמא מקנה ליה מעט שמן, ואפילו אי פירש
 דבריו דמקנה הוא לו יש מקום לומר דלא מהני דאיך זכה בשמן ברבורא בעלמא. [וע"ע
 במג"א רס"י תרע"ז בשם הרש"ל].